

Manuscript Title: Kaedah Penyeludupan Dadah Yang Dijalankan Sindiket Penyeludupan Dadah
Dari Segi Tiga Emas Thailand Ke Malaysia

Authors: Amer Fawwaz Mohamad Yasid & Noraini Zulkifli

Accepted Date: 19-March-2022

Please cite this article as: Amer Fawwaz Mohamad Yasid & Noraini Zulkifli. 2022. Kaedah penyeludupan dadah yang dijalankan sindiket penyeludupan dadah dari Segi Tiga Emas Thailand ke Malaysia. *Kajian Malaysia* (Early view).

This is a provisional PDF file of an article that has undergone enhancements after acceptance, such as the addition of a cover page and metadata, and formatting for readability, but it is not yet the definitive version of record. This version will undergo additional copyediting, typesetting and review before it is published in its final form, but we are providing this version to give early visibility of the article.

**KAEDAH PENYELUDUPAN DADAH YANG DIJALANKAN SINDIKET
PENYELUDUPAN DADAH DARI SEGI TIGA EMAS THAILAND KE
MALAYSIA**

***THE DRUG SMUGGLING METHODS IMPLEMENTED BY DRUG
TRAFFICKING ORGANIZATION (DTO) FROM THAILAND GOLDEN
TRIANGLE TO MALAYSIA***

Amer Fawwaz bin Mohamad Yasid^{1*} and Noraini binti Zulkifli²

¹Centre for Defence and International Security Studies (CDISS), National Defence University of Malaysia, Kuala Lumpur, MALAYSIA

²Department of International Relations, Security and Law, Faculty of Management and Defence Studies, National Defence University of Malaysia, Kuala Lumpur, MALAYSIA

*Corresponding author: amerfawwaz@upnm.edu.my

ABSTRACT

Drug smuggling is a threat faced by all countries including Malaysia. The existence of Thailand's Golden Triangle in the early 1950s led to the entry of drugs into Malaysia by drug trafficking syndicates. The country's proximity to Thailand's Golden Triangle has led to drug trafficking syndicates making Malaysia a transit hub for international drug smuggling and distribution. Drug smuggling syndicates are always looking for ways to bring drugs into Malaysia by using various types of smuggling methods, to obscure the security forces that guard the country's borders. This situation occurs because there is a high demand for drug supply. This study was conducted to identify the methods of drug smuggling that have been used by drug smuggling syndicates to bring in drugs from the Golden Triangle of Thailand to Malaysia. The study used a qualitative method based on two data sources: primary data and secondary data. Primary data were obtained through a process of field research and interviews with informants. Meanwhile, secondary data sources were obtained from scholarly books, academic theses, journal articles and official government documents. The findings of the study have described the methods used by drug smuggling syndicates to bring in drugs from the Golden Triangle of Thailand to Malaysia as well as the factors that cause the entry of drugs from abroad.

Keywords: drugs, drugs smuggling, Thailand Golden Triangle, drugs threat to Malaysia

ABSTRAK

Penyeludupan dadah merupakan sejenis ancaman yang dihadapi oleh semua negara termasuk Malaysia. Kewujudan Segi Tiga Emas Thailand pada awal 1950-an menyebabkan berlakunya kemasukan dadah ke Malaysia oleh sindiket penyeludupan dadah. Kedudukan negara berhampiran Segi Tiga Emas Thailand menyebabkan sindiket penyeludupan dadah menjadikan Malaysia hab transit penyeludupan dan pengedaran dadah antarabangsa. Sindiket penyeludupan dadah sentiasa mencari jalan membawa masuk dadah ke Malaysia dengan menggunakan pelbagai jenis kaedah penyeludupan, bagi mengaburi pasukan keselamatan yang menjaga sempadan negara. Keadaan ini berlaku kerana terdapat permintaan tinggi terhadap bekalan dadah. Kajian ini dijalankan untuk mengenalpasti kaedah penyeludupan dadah yang telah digunakan sindiket penyeludupan dadah bagi membawa masuk dadah dari Segi Tiga Emas Thailand ke Malaysia. Kajian menggunakan kaedah kualitatif berdasarkan dua sumber data; data primer dan data sekunder. Data primer diperolehi melalui proses kajian lapangan dan temubual bersama informan. Manakala, sumber data sekunder diperolehi daripada buku ilmiah, tesis akademik, artikel jurnal dan dokumen rasmi kerajaan. Dapatan kajian telah menerangkan kaedah yang digunakan sindiket penyeludupan dadah bagi membawa masuk dadah dari Segi Tiga Emas Thailand ke Malaysia serta faktor yang menyebabkan kemasukan dadah dari luar negara.

Kata kunci: dadah, penyeludupan dadah, Segi Tiga Emas Thailand, ancaman dadah kepada Malaysia

PENDAHULUAN

Isu penyeludupan dadah merupakan ancaman keselamatan yang besar terhadap setiap negara. Menurut Cornell (2007) sejak tamat Perang Dingin terdapat peningkatan ancaman keselamatan yang melibatkan keselamatan nasional dan keselamatan bukan tradisional; wujud menyeberangi sempadan negara seperti aktiviti penyeludupan dadah. Wan Azmi Ramli (1986) menegaskan, masalah ini wujud kerana terdapat permintaan tinggi dalam kalangan pengedar dadah dan penggunaanya. Keadaan ini menyebabkan berlaku kemasukan dadah secara haram dari luar negara sekaligus mewujudkan ancaman keselamatan terhadap negara seperti Malaysia.

Aktiviti penyeludupan dadah tidak terikat kepada sempadan geografi ataupun bentuk muka bumi sesebuah negara. Scorzelli (1987) dalam artikel *Drug Abuse*

in Southeast Asia menjelaskan; dua kawasan utama pengeluaran dadah di dunia iaitu kawasan Bulan Sabit Emas ataupun dikenali sebagai *Golden Crescent* — Pakistan, Afghanistan dan Iran. Serta kawasan Segi Tiga Emas ataupun *Golden Triangle* — Myanmar, Thailand dan Laos. Terletak di Asia Tenggara kawasan ini menjadi pusat tumpuan utama aktiviti perdagangan dan penyeludupan dadah secara besar-besaran (Chouvy, 2013). Kedudukan kawasan Segi Tiga Emas terletak di banjaran pergunungan negara-negara tersebut. Chin & Zhang (2015) menyatakan *The Golden Triangle* (Segi Tiga Emas) berkeluasan 150,000 batu persegi. Menurut Chalk (2000) Segi Tiga Emas merupakan sebuah kawasan popular dalam penghasilan dadah. Kawasan tersebut dikenalpasti menjadi tempat penanaman pokok popi yang menghasilkan dadah jenis heroin¹ (Chin & Zhang, 2015).

Nama Segi Tiga Emas diilhamkan oleh Timbalan Setiausaha Negara Amerika Syarikat, Marshall Green pada sidang akhbar 12 Julai 1971. Beliau merujuk kawasan segi tiga di Burma (Myanmar), Laos, Yunnan (China) dan Thailand sebagai kawasan penanaman pokok popi serta pengeluaran heroin (Chouvy, 2010). Awal 1960-an hingga penghujung 1970-an kawasan ini menjadi tumpuan pelbagai sindiket penyeludupan dadah antarabangsa kerana ketika itu Segi Tiga Emas Thailand menjadi pusat pengeluaran utama candu dunia. Menurut Sen (1991) kawasan penanaman utama pokok popi di Segi Tiga Emas Thailand berpusat di wilayah Chiang Mai, Chiang Rai, Mae Hong Son dan Nan. Sabhasri (1978) menjelaskan, faktor kesesuaian iklim, bentuk muka bumi dan kesuburan tanah bagi penanaman pokok popi telah menyumbang dua pertiga bekalan candu dunia yang dihasilkan di kawasan tersebut. Perkara ini disokong oleh Wiant (1985) mengatakan; Segi Tiga Emas memiliki keadaan tanah yang subur dan suhu yang sesuai menjadikan sangat baik untuk pertumbuhan pokok popi.

Oleh yang demikian, kajian ini dijalankan bagi mengkaji kaedah penyeludupan dadah dari Segi Tiga Emas Thailand. Kewujudan Segi Tiga Emas sejak awal 1960-an telah menimbulkan ancaman keselamatan melibatkan kegiatan penyeludupan dan pengedaran dadah khususnya di Asia Tenggara disebabkan Segi Tiga Emas pernah menjadi pengeluar utama bekalan heroin dunia pada era 1970-an (Spencer & Navaratnam, 1981). Kedudukan geografi Malaysia yang berdekatan Segi Tiga Emas Thailand membolehkan sindiket penyeludupan dadah membawa masuk dadah ke Malaysia sebelum dipasarkan ke pasaran antarabangsa (Abdul Ghafar Taib, 1988). Tambahan pula sindiket penyeludupan dadah menjadikan Malaysia sebagai lokasi hab transit penyeludupan dadah antarabangsa (Chouvy, 2013). Bekalan dadah diseludup masuk melalui kawasan utara dan timur laut Semenanjung Malaysia. Pasukan keselamatan seperti Agensi Kawalan Sempadan Malaysia (AKSEM), Rejimen Sempadan dan Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Polis Diraja Malaysia (JSJN PDRM) sentiasa melakukan penguatkuasaan tetapi jenayah melibatkan penyeludupan dan

pengedaran dadah masih lagi wujud serta tidak dapat dibenteras secara menyeluruh hingga ke hari ini.

SOROTAN LITERATUR

Perbincangan berkaitan sejarah kemasukan dan penyeludupan dadah di Malaysia amat terhad ekoran penulis/sarjana dalam kajian dadah memfokuskan penulisan mereka kepada penyeludupan dadah di Amerika Latin, Bulan Sabit Emas Afghanistan ataupun di Segi Tiga Emas Thailand secara umum. Masalah penyeludupan dadah dari Thailand ke Malaysia telah dituliskan oleh O'Callaghan (1978) menyatakan, sindiket kongsi gelap *Chiu Chiu* telah membina makmal pemprosesan heroin di kawasan Chiang Mai, Lak dan Lampong, Thailand. Berobjektif menukar candu kepada heroin, sindiket *Chiu Chiu* membawa masuk saintis dari Taiwan untuk menjalankan pemprosesan heroin yang menghasilkan produk Heroin Nombor 4 dengan ketulenan 92% (heroin berkualiti tinggi). Penulis mengesahkan maklumat bahawa heroin siap proses dihantar ke Hong Kong yang merupakan pasaran utama terbesar di kawasan Asia Timur. Manakala pasaran heroin kedua terbesar di Asia Tenggara adalah Malaysia yang diseludup masuk melalui sempadan Malaysia-Thailand.

Sementara itu, Spencer & Navaratnam (1981) menyatakan, seawal kurun ke-18 dadah (candu) telah dibawa masuk pelombong bijih timah berbangsa Cina ke Tanah Melayu yang bekerja dalam sektor perlombongan bijih timah milik British. Kedatangan pelombong ini telah memperkenalkan budaya menghisap candu dan ganja dalam kalangan penduduk tempatan. British mengambil kesempatan dengan mengeluarkan lesen dan mewujudkan rumah menghisap candu secara sah. Sejak tahun 1936 terdapat seramai 32,000 penghisap candu yang berdaftar di Negeri-Negeri Melayu Bersekutu. Penulis turut membincangkan masalah peningkatan penyeludupan dadah ke Malaysia sejak akhir tahun 1960-an dari luar negara terutamanya jenis heroin.

Wan Azmi Ramli (1986, 1998) menyatakan Malaysia dijadikan hab transit sindiket penyeludupan dadah antarabangsa terutama di negeri-negeri bersempadan Thailand sebagai lokasi menjalankan proses penukaran candu kepada heroin ke pasaran dadah antarabangsa. Terdapat bukti menyatakan pada 1970-an Parti Komunis Malaya (PKM) terlibat secara langsung dalam penyeludupan dan pengedaran dadah di Malaysia melalui kewujudan pusat pemprosesan candu dan heroin. Ditemui oleh pasukan keselamatan negara Malaysia-Thailand ketika operasi rondaan bersepadu yang dijalankan di kawasan hutan belantara berdekatan sempadan Malaysia-Thailand. Sejak akhir 1970-an Kerajaan Malaysia mengambil langkah serius membasmi aktiviti penyeludupan dadah yang berlaku di sekitar sempadan Malaysia-Thailand dengan penubuhan unit khas yang dikenali Unit Pencegah Penyeludupan. Aktiviti penyeludupan dadah di Malaysia kebanyakan tertumpu di negeri sempadan Thailand —

Kelantan, Kedah, Perak dan Perlis. Kelantan menjadi pusat tumpuan kegiatan penyeludupan dadah sejak 1980-an. Kawasan pantai timur Malaysia itu dijadikan pusat pengedaran dadah di Semenanjung Malaysia. Kawasan utama dikenalpasti menjadi tumpuan sindiket penyeludupan dadah antarabangsa dari Thailand adalah Pasir Mas, Kelantan disebabkan faktor geografi yang berdekatan dengan sempadan negara itu.

Sarina (2012) dalam buku *Drug Abuse and Human Rights: Cases and Commentaries* berpendapat, kemasukan dadah jenis heroin daripada Segi Tiga Emas Thailand ke Malaysia sejak awal 1960-an telah mewujudkan ancaman terhadap keselamatan negara. Penggunaan candu atau *opiat*² digunakan kaum Cina di Malaysia bagi penggunaan perubatan secara tradisional. Akan tetapi penggunaan heroin mula mendapat perhatian golongan muda sejak awal 1970-an berikutan kemasukan bekalan dadah tersebut dari Segi Tiga Emas Thailand. Penulis menjelaskan bahawa kewujudan kawasan penanaman pokok popi di Segi Tiga Emas telah mendatangkan ancaman keselamatan kepada Malaysia kerana kedudukan geografi yang berhampiran. Secara tidak langsung, menjadikan Malaysia sebagai hab transit kegiatan penyeludupan serta pengedaran dadah di rantau Asia Tenggara. Kemudian, kajian Desrosiers et al. (2016) menerangkan secara spesifik trend penyalahgunaan dadah di Kelantan oleh golongan penagih dadah banyak melibatkan penyalahgunaan dadah jenis *Amphetamine Type Stimulants* (ATS). Peningkatan penagihan ATS dapat dilihat pada 2012 melibatkan tangkapan seramai 9413 orang berbanding 5300 orang penagih dadah pada 2010. Penulis menegaskan faktor kenaikan bilangan kes tangkapan penagih dadah di Kelantan disebabkan oleh faktor kemasukan dadah yang berleluasa melalui sempadan Thailand. Latar belakang sejarah, sosio budaya (hubungan kekeluargaan) dan aktiviti perniagaan rentas sempadan menjadi faktor penyumbang kemasukan dadah jenis ini.

Kegiatan penyeludupan dadah beroperasi di serata dunia. Terdapat beberapa penulisan dan penyelidikan utama dihasilkan ahli akademik/penyelidik berkaitan kegiatan penyeludupan dadah khususnya di Segi Tiga Emas Thailand. Sejarah kewujudan Segi Tiga Emas Thailand serta aktiviti penyeludupan dadah di kawasan tersebut dinyatakan Chouvy & Meissonnier (2004); kegiatan penghasilan dadah jenis *Methamphetamine* Segi Tiga Emas Thailand dilakukan secara berfokus. Penulis turut membincangkan maklumat berkaitan laluan digunakan sindiket penyeludupan dadah dari utara Thailand yang memindahkan dadah siap proses ke Selatan Thailand melalui Kemboja dan Laos. Rogers (2008) membincangkan bagaimana Segi Tiga Emas Thailand menjadi pengeluar heroin utama dunia selepas tamat Perang Vietnam 1963-1975. Perbincangan menekankan isu-isu yang berlaku di Segi Tiga Emas Thailand; teknik penyeludupan yang digunakan sindiket penyeludupan dadah, kumpulan-kumpulan yang terlibat, pengubahan wang haram oleh kumpulan perniagaan

yang mendapat hasil penjualan dadah, kesan serta campur tangan politik pihak Agensi Perisikan Pusat Amerika Syarikat (CIA) yang menjalankan operasi rahsia di Segi Tiga Emas ketika Perang Vietnam. Turut dijelaskan implikasi kewujudan Segi Tiga Emas serta impaknya terhadap Asia Tenggara; menyuburkan lagi aktiviti penyeludupan dadah di kawasan serantau yang dikesan telah berlaku sejak awal tahun 1960-an lagi.

Chouvy (2013) mengulas kewujudan Segi Tiga Emas Thailand serta kepentingan kawasan tersebut sebagai pusat pengeluaran candu di Asia Tenggara. Kegiatan penyeludupan dadah amat sukar dibendung kerana faktor geografi dan bentuk muka bumi Asia Tenggara yang bergunung-ganang serta diliputi hutan tebal menjadi faktor kesukaran dikesan oleh pasukan keselamatan. Segi Tiga Emas wujud sejak Perang Vietnam dan kuasa-kuasa besar seperti Amerika Syarikat melalui penglibatan CIA telah menggunakan penanaman pokok popi sebagai sumber kewangan membiayai operasi gelap yang dijalankan untuk melawan insurgensi komunis di Vietnam ketika itu. Turut diulas, laluan penyeludupan dadah yang digunakan sindiket penyeludupan dadah beroperasi dari Segi Tiga Emas Thailand hingga ke seluruh Asia Tenggara. Ini termasuk Malaysia yang dijadikan hab transit penyeludupan dadah secara besar-besaran. Romeo et al. (2020) pula menjelaskan situasi penyeludupan dadah dari Segi Tiga Emas Myanmar dan Laos telah menggugat keselamatan negara-negara Asean seperti Thailand dan Malaysia kesan aktiviti penyeludupan dadah dioperasikan sindiket penyeludupan dadah antarabangsa. Diketengahkan juga isu penggunaan *drone* berteknologi tinggi yang berupaya memantau serta memperkukuhkan keselamatan sempadan Malaysia daripada dicerobohi sindiket penyeludupan dadah antarabangsa. Ini kerana Segi Tiga Emas masih lagi aktif dengan kegiatan pengeluaran dadah di Asia Tenggara sekaligus mewujudkan ancaman terhadap Keselamatan Nasional Malaysia.

METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini menggunakan kaedah kualitatif yang mempraktikkan pengumpulan data penyelidikan menggunakan pelbagai jenis sumber. Menurut Pierce (2008) kaedah kualitatif mempunyai kelebihan dan kekuatan dari aspek penerangan kepada permasalahan secara teliti dan mendalam. Dikukuhkan melalui rujukan pelbagai sumber kajian seperti temubual dan pemantauan; penyelidik perlu turun ke lapangan untuk mendapatkan data secara langsung (Flick, 2006). Namun Barbour (2008) menjelaskan, kaedah kualitatif mempunyai kelemahan kerana tidak boleh diguna pakai untuk mendapatkan jawapan kepada sesebuah persoalan bersifat bilangan (*numerical*) ataupun persoalan melibatkan punca kepada sesuatu masalah. Terdapat dua jenis sumber maklumat kajian—sumber primer dan sumber sekunder.

Sumber Primer

Terdiri daripada kaedah temubual dan kajian lapangan.

a. Sesi temubual bersama informan dilaksanakan secara bersemuka dan tidak bersemuka.

- Kaedah bersemuka memiliki kelebihan iaitu membenarkan penyelidik mempelajari dan merasai pengalaman informan melalui penceritaan sewaktu proses temubual dijalankan; perasaan (sedih, marah, gembira), perbuatan, insiden serta mendapat pengetahuan baharu yang mungkin tidak boleh didapati melalui pembacaan (Muthiah, 2008). Tetapi, kaedah ini mempunyai kelemahan kerana memerlukan masa dan kos untuk menjalankan sesi. Juga kesesuaian pemilihan informan yang tepat dengan bidang tumpuan.
- Manakala kaedah tidak bersemuka dijalankan kepada informan yang mempunyai kekangan masa atau lokasi berjauhan menggunakan mel elektronik atau video konferens secara dalam talian. Terdapat 34 informan telah ditemubual dalam kajian ini. Terdiri daripada informan primer dan sekunder. Informan primer; terlibat secara langsung dalam bidang penguatkuasaan dan pencegahan dadah serta orang tempatan di kawasan kajian. Merupakan anggota operatif lapangan dalam operasi pembanterasannya penyeludupan dadah daripada pasukan tentera, polis, Agensi Kawalan Sempadan Malaysia (AKSEM), Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Polis Diraja Malaysia (JSJN PDRM), Rejimen Sempadan, Pegawai Perhubungan (*Liaison Officer*) Pejabat Koordinasi Sempadan Malaysia-Thailand (*Malaysia-Thailand Coordination Border Office-MTCBO*), Tentera Darat Diraja Thailand, Lembaga Pencegahan Narkotik Thailand serta Pasukan Polis Sempadan Thailand. Informan sekunder; ahli akademik/pakar dalam kajian dadah dan hubungan antarabangsa dari Institusi Pengajian Tinggi Awam seperti Institut Penyelidikan dan Penyalahgunaan Dadah ASEAN Universiti Sains Islam Malaysia serta Jabatan Hubungan Antarabangsa dan Strategi Universiti Malaya. Faktor pemilihan informan berdasarkan keterlibatan secara langsung dalam fenomena kajian serta memiliki kepakaran dan pengalaman ketika menjalankan kajian terhadap pencegahan penyeludupan dadah ke Malaysia.

b. Kajian lapangan dijalankan untuk memberi maklumat tambahan berkaitan kaedah serta laluan yang digunakan sindiket penyeludupan dadah untuk menyeludup dadah dari Segi Tiga Emas Thailand ke Malaysia. Proses ini memberikan gambaran visual dan realiti kepada penyelidik berkenaan kawasan yang ingin dikaji (Bovaird & Embretson, 2008). Alat perakam video dan kamera digunakan bagi merakam imej kawasan lapangan kajian. Manakala alat perakam suara digunakan untuk merekod suara supaya data yang diperolehi tidak tertinggal selain dapat mengurangkan sebarang gangguan sewaktu kajian lapangan dijalankan (Ritchie et al. 2014). Kajian lapangan telah dijalankan di beberapa kawasan seperti Kompleks *Immigration, Customs, Quarantine and Security* (ICQS) yang terletak bersempadan dengan Thailand bagi mengenalpasti laluan, kaedah serta taktik yang digunakan sindiket penyeludupan dadah. Kawasan kajian seperti yang tertera pada Jadual 1.

Jadual 1: Kawasan kajian lapangan dijalankan

Lokasi kawasan kajian lapangan	Tarikh	Aktiviti
Kompleks Imigresen Pengkalan Hulu, Perak	17.12.2020	Binaan pagar sempadan sangat kukuh serta mempunyai kawalan keselamatan ketat. Hasil temubual informan menunjukkan sindiket penyeludupan dadah tidak menggunakan laluan Pengkalan Hulu secara aktif, disebabkan bentuk muka bumi bergunung-ganang serta semak samun menyukarkan laluan. Namun begitu, Kompleks Imigresen Pengkalan Hulu tidak dilengkapi mesin pengimbas kenderaan. Keadaan ini memungkinan kemasukan dadah menggunakan kenderaan awam atau motorsikal dari Thailand yang diubahsuai dengan mempunyai ruangan khas tambahan.
Kompleks Immigration, Custom, Quarantine and Security Rantau Panjang dan sekitar kawasan tebing Sungai Golok, Kelantan	27.1.2021	Kawasan tebing Sungai Golok tidak mempunyai sebarang bentuk penghadang atau struktur binaan pagar keselamatan. Keadaan ini memudahkan sindiket penyeludupan dadah dari Thailand membawa masuk bekalan dadah ke Malaysia melalui Rantau Panjang. Terdapat pengkalan haram dibina oleh penduduk tempatan sekitar tebingan

		<p>Sungai Golok untuk kegunaan harian tetapi dimanfaatkan sindiket penyeludupan dadah dengan kegiatan penyeludupan dadah. Semak-samun sepanjang tebing serta kedudukan padat rumah-rumah penduduk tempatan dan gudang simpanan barangan dikhuatiri menjadi lokasi transit penyeludupan dadah serta barangan haram oleh sindiket penyeludupan dadah dari Thailand. Bagaimanapun, kawalan keselamatan di Kompleks Immigration, Custom, Quarantine and Security Rantau Panjang adalah baik. Kompleks ini dilengkapi mesin pengimbas kenderaan berteknologi tinggi serta sistem pengawasan kamera litar tertutup bagi mengesan sebarang aktiviti penyeludupan dadah menggunakan kenderaan awam ataupun lori perdagangan dari Thailand.</p>
Kompleks Immigration, Custom, Quarantine and Security Bukit Kayu Hitam, Kedah	7.3.2021	<p>Kawalan keselamatan di Kompleks Immigration, Custom, Quarantine and Security Bukit Kayu Hitam adalah ketat kerana baru sahaja dinaik taraf pada 2016. Mempunyai sistem kawalan keselamatan seperti penggunaan mesin pengimbas kenderaan berteknologi tinggi di laluan lori perdagangan dan kenderaan awam. Juga penggunaan sistem pengawasan kamera litar tertutup yang terkini meningkatkan lagi tahap keselamatan sempadan bagi membanteras kemasukan dadah oleh sindiket penyeludupan dadah dari Thailand secara efektif. Pihak Immigration, Custom, Quarantine and Security Bukit Kayu Hitam mengesahkan terdapat tangkapan terhadap penyeludup dadah yang membawa masuk dadah menggunakan kenderaan telah diubahsuai seperti lori perdagangan dan kereta.</p>
Kompleks Imigresen Durian Burung, Kedah	7.3.2021	<p>Binaan pagar keselamatan sekitar Kompleks Imigresen Durian Burung sangat kukuh menyukarkan kemasukan sindiket penyeludupan dadah dari Thailand ke Malaysia. Sebaliknya, kompleks ini tidak dilengkapi mesin pengimbas</p>

		<p>kenderaan di lorong kemasukan kereta atau motorsikal. Keadaan ini membolehkan sindiket penyeludupan dadah membawa dadah melolosi kawalan keselamatan menggunakan kereta atau motorsikal yang diubahsuai mempunyai ruangan khas tambahan.</p>
<p>Kompleks Imigresen Wang Klian, Perlis.</p>	<p>8.3.2021</p>	<p>Kawasan Kompleks Imigresen Wang Klian dilengkapi struktur tembok keselamatan kukuh serta sukar dibolosi sindiket penyeludupan dadah dari Thailand. Namun, kompleks ini tidak dilengkapi mesin pengimbas kenderaan berteknologi tinggi sekaligus memudahkan kemasukan dadah menggunakan kenderaan awam atau motorsikal dari Thailand.</p>
<p>Kompleks Immigration, Custom, Quarantine and Security Padang Besar serta kawasan Checkpoint 11, Perlis.</p>	<p>8.3.2021</p>	<p>Kompleks Immigration, Custom, Quarantine and Security Padang Besar dan kawasan Checkpoint 11 merupakan kawasan keselamatan sempadan Malaysia-Thailand. Kompleks ini dilengkapi mesin pengimbas kenderaan serta sistem pengawasan kamera litar tertutup sebagai sistem keselamatan. Namun, terdapat beberapa kesan kemasukan penyeludup melalui kawasan Checkpoint 11 berdasarkan pemerhatian terhadap struktur pagar sempadan yang berlubang akibat dipotong. Terdapat pondok dibina bersebelahan kawasan pagar keselamatan berkemungkinan digunakan sindiket penyeludupan sebagai lokasi transit sebelum membawa masuk barangan haram ke Malaysia melalui kawasan Checkpoint 11 Padang Besar.</p>
<p>Kawasan Pintu 2 dan Pintu 3 Batu Putih, Perlis</p>	<p>8.3.2021</p>	<p>Terdapat lubang besar pada pagar keselamatan Pintu 2 yang telah dirosakkan. Juga wujud lorong tikus berhampiran kawasan Pintu 3 yang digunakan secara aktif sindiket penyeludupan dadah dari Thailand membawa masuk bekalan dadah melalui kawasan Batu Putih terutamanya pada waktu malam. Keadaan struktur</p>

pagar Pintu 2 yang berkarat dan reput (faktor pengaratan dan pereputan) kerana iklim tropika menyebabkan mudah dirosakkan sindiket penyeludupan (dadah/barang larangan).

Sumber Sekunder

Antara sumber sekunder yang digunakan: buku, artikel jurnal, tesis akademik, surat khabar, majalah, monograf serta dokumen-dokumen rasmi kerajaan. Dibahagikan kepada dua jenis — sumber bercetak dan juga sumber tidak bercetak.

a. Pengumpulan data sekunder bercetak dijalankan melalui kaedah kajian kepustakaan. Sinn & Soares (2014) menyatakan kaedah kajian kepustakaan dapat membantu penyelidik menambahkan maklumat yang diperlukan dalam kajian seperti buku-buku ilmiah, tesis akademik, monograf dan peta lama. Kaedah ini tidak memerlukan kos tinggi kerana bahan yang dianalisis mudah diperolehi seperti surat khabar, dokumen rasmi kerajaan, rekod awam serta rekod-rekod penulisan rasmi yang wujud di perpustakaan atau arkib (Berg, 2004). Bahan rujukan diperolehi dari Perpustakaan Jeneral Tun Ibrahim Ismail Universiti Pertahanan Nasional Malaysia, Perpustakaan Utama Universiti Malaya, Perpustakaan Tun Sri Lanang Universiti Kebangsaan Malaysia, Perpustakaan Agensi Anti Dadah Kebangsaan (AADK), Perpustakaan Universiti Sains Islam Malaysia serta Perpustakaan Pusat Penyelidikan dan Penyalahgunaan Dadah ASEAN (ACREDA) Universiti Sains Islam Malaysia. Selain itu beberapa dokumen rasmi diperolehi dari Arkib Negara Malaysia. Dokumen-dokumen tersebut berkaitan keselamatan negara, sejarah aktiviti penyeludupan dadah ke Malaysia serta dokumen berkaitan sistem pengawalan sempadan negara oleh agensi pengawal keselamatan sempadan yang terdahulu. Bryman (2008) menegaskan penggunaan dokumen rasmi kerajaan amat signifikan dalam sesebuah kajian kerana kemampuan dokumen tersebut dapat menyediakan pelbagai maklumat.

b. Rujukan sekunder bahan tidak bercetak seperti buku elektronik (*E-book*) dan artikel jurnal dirujuk dengan melayari laman pengendali web seperti *SCOPUS*, *JSTOR*, *Emerald*, *Taylor and Francis* serta *Routledge*. Antara jurnal yang dirujuk adalah *Journal of Psychoactive Drugs*, *Journal of Social Science and Humanities*, *Journal of Strategic Studies*, *Defence and Security*, *The Police Journal: Theory, Practice and Principles*,

Journal of Food and Drug Analysis, Drug and Alcohol Review, Studies in Conflict & Terrorism, Journal of International Relations and Strategic University of Malaya, Jurnal Jabatan Sejarah Universiti Malaya, Journal of International Studies Universiti Utara Malaysia, Jurnal Jebat: Malaysian Journal of History, Politics & Strategic Studies Universiti Kebangsaan Malaysia dan Jurnal Geografia-Malaysian Journal of Society and Space Universiti Kebangsaan Malaysia. Terdapat juga tesis akademik yang dirujuk melalui sistem pelayaran digital *e-theses online service (EThOS)* yang disediakan oleh Perpustakaan British, United Kingdom.

KAEDAH PENYELUDUPAN DADAH DARI SEGI TIGA EMAS THAILAND KE MALAYSIA

Sindiket penyeludupan dadah telah menggunakan pelbagai kaedah bagi menyeludup dadah dari kawasan Segi Tiga Emas Thailand ke Malaysia. Antara kaedah yang digunakan adalah seperti berikut:

Menggunakan Individu Perseorangan

Kaedah penyeludupan menggunakan individu perseorangan merupakan kaedah paling popular digunakan sindiket penyeludupan dadah bagi memindahkan bekalan dadah dari Segi Tiga Emas Thailand ke Malaysia (Wan Azmi Ramli, 1998). Penyelidik antarabangsa Chouvy & Meissonnier (2004) turut mengesahkan sindiket penyeludupan dadah dari Thailand menggunakan khidmat individu perseorangan untuk membawa bekalan dadah dari Myanmar atau Thailand ke China dan negara-negara yang berdekatan. Manakala Habibah et al. (2017) menyatakan laluan hutan amat popular digunakan sindiket penyeludupan dadah dari Thailand membawa masuk dadah ke Malaysia. Kaedah ini terbukti keberkesanannya kerana mereka sukar dikesan rondaan pasukan keselamatan ketika melalui laluan hutan bagi menceroboh sempadan Malaysia-Thailand terutama pada waktu malam. Modus operandi kegiatan penyeludupan dadah menggunakan individu perseorangan dijalankan sindiket penyeludupan dalam bentuk individu bergantung kepada jumlah dadah yang dibawa masuk ke Malaysia. Lee (2020) menjelaskan bekalan dadah diseludup masuk dalam kuantiti kecil seberat 10-20 kilogram bergantung kemampuan pembawa dadah.³ Menurut Zahari (2021), kebanyakan individu perseorangan yang menjadi pembawa dadah mempunyai talian persaudaraan dengan ahli keluarga anggota sindiket penyeludupan dadah di Thailand.⁴

Sejak 1970 pasukan keselamatan menasarkankan *Tentera Semut Merah* sebagai dalang yang menjalankan aktiviti penyeludupan dadah dari Thailand.⁵ Masalah

melibatkan aktiviti penyeludupan yang dilakukan *Tentera Semut Merah* telah dilapor bermula akhir 1980-an apabila Kerajaan Malaysia menganggarkan seramai lebih 3,000 individu perseorangan yang mendiami kawasan sekitar sempadan Malaysia-Thailand telah menjadi *courier*. Terdapat maklumat mengatakan individu perseorangan telah direkrut sejak usia belasan tahun untuk bekerja dengan sindiket penyeludupan dadah. Zahari (2021) menegaskan kewujudan *Tentera Semut Merah* disebabkan faktor keuntungan yang lumayan menyebabkan ramai remaja terjebak dengan aktiviti penyeludupan dadah di sempadan kerana kegiatan tersebut merupakan jalan pintas untuk mendapatkan sumber kewangan mudah. Kewujudan *Tentera Semut Merah* bukan sahaja berlaku di Malaysia tetapi juga di Thailand.

Kanchanaklod (2021) menjelaskan sindiket penyeludupan dadah di Thailand telah menggunakan *Tentera Semut Merah* di mana bekalan dadah akan dipecahkan kepada saiz kecil untuk diseludup ke sempadan Malaysia-Thailand melalui wilayah Satun dan Narathiwat.⁶ Kaedah ini terbukti efektif kerana bekalan dadah yang dibawa ternyata sukar dikesan oleh pasukan keselamatan Malaysia disebabkan bilangan mereka yang ramai serta bergerak secara berseorangan mengikut laluan yang berbeza. Individu perseorangan yang diupah menjadi pembawa dadah biasanya membawa bekalan dadah dalam bentuk bungkusan karung guni atau beg bersaiz kecil/sederhana sebelum ditinggalkan berhampiran pagar sempadan Malaysia-Thailand dan kemudiannya diambil sindiket penyeludupan dadah dari Malaysia (Azman, 2020).⁷ Adlin (2021) menjelaskan kaedah ini terbukti berkesan dalam memastikan bekalan dadah diseludup tiba ke destinasi tujuan. Dadah yang dibungkus rapi menggunakan guni dapat dicampak melepasi pagar sempadan yang kurang dikawal rapi (*blindspot*) atau di kawasan sukar dikawal pasukan keselamatan.⁸ Kaedah ini memberikan kelebihan kepada penyeludup yang bergerak secara bersendirian kerana kegiatan tersebut sukar dikesan anggota pasukan keselamatan yang meronda disekitar pagar sempadan Malaysia-Thailand terutamanya pada waktu malam. Tambahan pula, sekiranya *Courier* dadah terserempak pasukan keselamatan yang meronda, mereka boleh menyembunyikan diri dalam kawasan semak ataupun melarikan diri untuk mengelak daripada ditangkap. Berdasarkan maklumat JSJN PDRM Bukit Aman, modus operandi terkini penyeludupan dadah jenis *Methamphetamine* dengan kaedah membungkus dadah dalam bungkusan paket teh cina jenama *Guan Yin Wang, Pin Wei, Qing Shan, Gold Leaf, High Grade Green Tea, Chinese Tea Gift Tea Culture, China Tea* serta *Alishan Jin Xian Tea*.⁹ Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Bukit Aman turut mengesahkan kebanyakan dadah dirampas dalam serbuan, dibungkus dengan pembungkus berlabel teh cina bagi mengaburi pihak berkuasa.

Rajah 1: Dadah jenis Methamphetamine dibungkus dalam pembalut teh Cina yang dirampas oleh Polis Diraja Malaysia (PDRM)
Sumber: Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Bukit Aman

Menggunakan Motorsikal

Kaedah penyeludupan dadah menggunakan motorsikal merupakan salah satu kaedah dilakukan sindiket penyeludupan dadah bagi membawa masuk bekalan dadah ke Malaysia. Abd. Mutalif (2020) menjelaskan kaedah penyeludupan digunakan sangat mudah dengan menyembunyikan dadah pada bahagian ruang simpanan motorsikal telah diubah suai.¹⁰ Sabri & Bakar (2008) menjelaskan bekalan dadah disembunyikan di bahagian penghidup motorsikal. Bahagian *cover* motorsikal turut diubahsuai menjadi ruangan tersembunyi. Antara komponen lain dijadikan lokasi penyembunyian dadah — *handlebar*, tangki minyak, bawah pelapik tempat duduk atau dalam bahagian rangka motorsikal (Azman, 2020). Abd Mutalif (2020) menjelaskan pada 2019, terdapat *courier* yang ditahan pihak AKSEM Negeri Kedah telah menyembunyikan dadah di bawah *handlebar* dan bahagian dalam tayar *tubeless* (motorsikal) bagi mengelak dikesan anggota keselamatan semasa melalui kompleks ICQS Bukit Kayu Hitam. Bagi sesetengah kes terdapat penghantar dadah yang meletakkan dadah berbungkus kain buruk dalam raga muatan motorsikal sahaja.

Kelebihan kaedah penyeludupan menggunakan motorsikal terletak pada bilangan pengguna motorsikal yang tinggi merentasi sempadan Malaysia-Thailand setiap hari. Keadaan ini menyebabkan anggota keselamatan tidak berupaya untuk memeriksa setiap motorsikal dengan teliti sekaligus meningkatkan peluang penyeludup berjaya melepasi sempadan negara tanpa tertangkap. Faktor bilangan pengguna motorsikal yang ramai juga memudahkan penghantar dadah untuk menyelinap masuk (menyamar) dalam kalangan penunggang motorsikal yang merentasi sempadan (Zahari, 2021).

Namun begitu Shukor (2020) menjelaskan kaedah ini mempunyai kelemahan ketara; kuantiti dadah yang dapat dibawa menggunakan motorsikal diubahsuai terhad kepada satu hingga dua kilogram sahaja disebabkan faktor saiz motorsikal yang kecil telah menghadkan jumlah dadah untuk disembunyikan dalam ruangan motorsikal.¹¹ Dalam pada itu Lee (2020), Taufik (2021)¹² dan Zainudin (2021)¹³ menjelaskan modus operandi sindiket penyeludupan dadah terkini telah menggunakan *courier* dadah dengan menyamar sebagai penghantar makanan menggunakan motorsikal, seperti *Food Panda* dan *Grab Food* bagi mengaburi pihak berkuasa.

Menggunakan Kereta Yang Diubahsuai

Kaedah penyeludupan dadah menggunakan kereta adalah kaedah popular digunakan sindiket penyeludupan dadah bukan sahaja di Thailand atau Malaysia tetapi di peringkat antarabangsa. Decker & Chapman (2008) mengakui kewujudan kaedah penyeludupan dadah menggunakan ruangan tersembunyi kereta digunakan sindiket penyeludupan dadah antarabangsa untuk membawa masuk dadah ke Amerika Syarikat dengan menyembunyikan dadah dalam tangki minyak kereta yang diisi petrol bagi mengelak dikesan pihak berkuasa. Sindiket penyeludupan dadah sentiasa menggunakan kaedah terkini menyembunyikan bekalan dadah yang diseludup pada bahagian komponen kereta. Suhana & Norhaya (2015) menyatakan, kaedah penyeludupan dadah menggunakan ruangan tersembunyi dalam kenderaan persendirian merupakan kaedah yang berkesan bagi membawa masuk dadah dari Thailand. Chan (2020) menjelaskan, kenderaan darat yang telah diubahsuai dengan mewujudkan ruangan khas menyembunyikan dadah dari dikesan oleh pihak berkuasa semasa melalui tempat pemeriksaan di pintu-pintu sempadan negara.¹⁴ Maekharat (2021) mengesahkan antara kaedah penyeludupan dadah dilakukan sindiket penyeludupan dadah di Thailand adalah dengan menyembunyikan bekalan dadah pada ruangan khas tersembunyi dalam kenderaan seperti lori atau kereta yang telah diubahsuai.¹⁵ Zainudin (2021) juga menyatakan, antara kaedah popular digunakan sindiket penyeludupan dadah bagi menyeludup dadah dari Thailand adalah dengan menyembunyikan dadah pada bahagian kenderaan kereta jenis sedan atau kenderaan pacuan empat roda model *Jeep*, *Toyota Hilux* atau *Mitsubishi Triton*. Bagaimanapun, Lee (2020) menyatakan sekiranya bekalan dadah dibawa dalam kuantiti besar, sindiket penyeludupan dadah akan menggunakan lori. Dalam satu operasi yang dijalankan, AKSEM Negeri Kedah telah berjaya menahan sebuah kereta membawa ganja menggunakan ruangan khas tersembunyi pada bahagian pintu kereta sedan jenis *Toyota Camry* (Abd Mutalif, 2020).

Selain ruangan tersembunyi di bahagian pintu kereta, dadah turut disembunyikan pada bahagian tempat duduk pemandu dan penumpang. Zahari (2021)

menerangkan sindiket penyeludupan dadah akan mengeluarkan kusyen pelapik yang diperbuat daripada bahan jenis *foam* dan dadah disembunyikan dalam bahagian tempat duduk kenderaan sebelum dibalut dan dijahit semula seolah-olah tidak pernah dibuka. Sindiket penyeludupan dadah turut menyembunyikan dadah dalam bahagian tangki minyak kenderaan. Menurut Zainudin (2021) tangki minyak kenderaan dimampatkan dadah yang dibungkus rapi menggunakan balutan plastik dan pita pelekat bagi memastikan dadah berada dalam keadaan kalis air dan udara. Selepas bekalan dadah dimampatkan, sindiket penyeludupan dadah mengisi minyak petrol/diesel ke dalam tangki minyak bagi mengelakkan dadah dikesan anggota keselamatan di laluan masuk Kompleks ICQS. Dadah juga disembunyikan pada bahagian tayar kenderaan terutama kenderaan jenis pacuan empat roda. Kenderaan pacuan empat roda seperti model *Toyota Hilux* seringkali digunakan kerana saiz tayar yang besar membolehkan bekalan dadah dimuatkan dalam kuantiti banyak (Lee, 2020). Dengan kaedah ini, sindiket penyeludupan dadah akan memampatkan dadah pada bahagian tayar. Setelah mampat, tayar kenderaan dipasang semula dengan rim dan seakan-akan mengembung seperti berisi tekanan angin. Tayar kenderaan tersebut boleh digunakan seperti biasa kerana mampatan dadah di dalam tayar yang padat membolehkan kenderaan bergerak lancar kerana mempunyai paras tekanan angin yang normal (Zahari, 2021).

Kebelakangan ini agensi penguatkuasaan dan keselamatan seperti AKSEM dan JSJN PDRM telah berjaya membanteras kegiatan penyeludupan menggunakan kereta.

Rajah 2: Kenderaan membawa bekalan dadah ditahan oleh pihak Agensi Kawalan Sempadan Malaysia (kiri) dan bekalan dadah yang disembunyi dalam rangka kenderaan (kanan).

Sumber: Ibu Pejabat Agensi Kawalan Sempadan Malaysia (2020).

Menggunakan Muatan Kargo

Kemasukan lori perdagangan dari Thailand ke Malaysia tidak dapat dibendung agensi keselamatan sempadan disebabkan faktor kegiatan ekonomi perdagangan import-eksport antara kedua-dua negara. Lori-lori perdagangan membawa hasil ekonomi yang diperdagangkan peniaga Thailand melibatkan produk-produk komoditi seperti buah-buahan, sayur-sayuran, makanan kering-basah, hasil laut seperti ikan serta pelbagai barangan pertanian. Kemasukan lori-lori perdagangan telah membuka peluang kepada sindiket penyeludupan dadah untuk menyeludup masuk dadah ke Malaysia. Berdasarkan risikan Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik PDRM, kebanyakan bekalan dadah diseludup masuk dengan kaedah menyembunyikan dadah bersama produk dagangan yang diimport dari Thailand bagi mengaburi pihak berkuasa ketika melalui Kompleks ICQS (Lee, 2020). Menurut Zaker (2020), modus operandi sindiket penyeludupan dadah yang terkini adalah menyelitkan bekalan dadah bersama produk makanan lain seperti

sayur-sayuran, buah-buahan, beras, ikan, bungkusan air batu dan peti ikan bagi mengaburi pihak berkuasa.¹⁶ Intra (2021) juga mengesahkan kaedah penyeludupan dadah dengan menyembunyikan dadah bersama produk barang dagangan tidak sahaja dijalankan di Malaysia turut juga dipraktikkan sindiket penyeludupan dadah di Thailand.¹⁷ Modus operandi sindiket penyeludupan dadah menyembunyikan dadah dalam barang dagangan dan komoditi bukanlah satu perkara rahsia. Rogers (2008) telah mendedahkan kaedah penyeludupan dadah yang dijalankan sindiket penyeludupan dadah di Myanmar; menyembunyikan dadah dalam barangan eksport ke China dan Thailand seperti kayu balak. Hal ini membuktikan kaedah penyeludupan dadah bersama barangan komoditi sememangnya wujud dan dijalankan sindiket penyeludupan dadah antarabangsa.

Selain menyembunyikan dadah bersama barang dagangan, sindiket penyeludupan dadah turut menyembunyikan dadah pada ruangan khas. Ruangan tersembunyi popular adalah bahagian struktur palang dan tiang besi sokongan lori dan bahagian kerangka lori. Zahari (2021) menjelaskan modus operandi terkini sindiket penyeludupan dadah adalah menggunakan lori muatan tiga tan. Penyeludup dadah masuk ke Malaysia dengan menyembunyikan dadah dalam bahagian ruangan khas tersembunyi seperti tiang-tiang utama dan rangka besi lori yang telah diubah suai. Kaedah ini telah dikesan pada 2018 apabila AKSEM Kedah berjaya menahan sebuah lori dari Thailand ketika melalui Kompleks ICQS Bukit Kayu Hitam dan mendapati lori muatan komersil tersebut membawa dadah yang disembunyikan pada tiang besi kerangka utama (Abd Mutalif, 2020). Keadaan ini menunjukkan sindiket penyeludupan dadah antarabangsa sentiasa kreatif mencari jalan membawa masuk dadah dengan mempelbagaikan kaedah penyeludupan dari semasa ke semasa untuk mengaburi pihak berkuasa.

DAPATAN KAJIAN

Sindiket penyeludupan dadah menggunakan laluan berbeza untuk membawa bekalan dadah dari Segi Tiga Emas Thailand ke Malaysia melalui negeri Perlis, Kedah Perak dan Kelantan. Laluan penyeludupan dadah yang digunakan sindiket penyeludupan dadah mempunyai beberapa persamaan — pertama, laluan yang digunakan di keempat-empat negeri melalui kawasan terpencil atau pedalaman seperti jalan darat merentasi sungai (Sungai Golok), melalui pesisiran kuala sungai atau muara laut (Pintu 2 dan Pintu 3 Batu Putih). Kedua, melalui jalan darat merentasi kawasan hutan bersempadan Thailand seperti kawasan *Checkpoint 11* Padang Besar (Perlis), Durian Burung (Kedah), Felda Air Panas (Perak) dan Pengkalan Hulu (Perak). Ketiga, melalui pintu masuk utama negara seperti Kompleks Imigresen Wang Klian, Kompleks ICQS Padang Besar, Kompleks ICQS Bukit Kayu Hitam, Kompleks Imigresen Durian Burung, Kompleks Imigresen Pengkalan Hulu dan Kompleks ICQS Rantau Panjang

(Kelantan). Kemasukan bekalan dadah melalui kawasan disebutkan berlaku disebabkan kewujudan laluan yang telah kerap kali digunakan sindiket penyeludupan dadah. Tambahan pula, sindiket penyeludupan dadah telah mahir dan arif dengan persekitaran laluan yang dipilih ketika mereka menjalankan kegiatan penyeludupan dadah dari Thailand ke Malaysia. Disamping itu terdapat empat jenis kaedah penyeludupan dadah digunakan membawa masuk dadah ke Malaysia. Pemilihan kaedah penyeludupan dadah bergantung mengikut laluan yang telah dipilih sindiket penyeludupan dadah. Sebagai contoh, penggunaan kaedah penyeludupan dadah menggunakan individu perseorangan lebih kerap digunakan sindiket penyeludupan dadah di kawasan laluan hutan, laluan sungai atau kawasan pesisiran pantai yang bersempadan dengan Thailand. Manakala, penyeludupan dadah dengan kaedah menggunakan motorsikal, menggunakan kereta yang diubah suai dan menggunakan muatan kargo lebih popular digunakan di laluan pintu masuk utama Malaysia seperti Kompleks Imigresen dan Kompleks ICQS.

Kaedah penyeludupan dadah yang digunakan sindiket penyeludupan dadah tempatan atau antarabangsa bagi membawa masuk dadah ke Malaysia sentiasa berkembang dan berubah mengikut pendekatan kreativiti terkini. Sebagai contoh, penggunaan ruangan khas tersembunyi merupakan sejenis kaedah penyembunyian dadah yang memerlukan ketelitian serta pengalaman anggota penguatkuasaan keselamatan sempadan untuk mengesan ruangan dimana bekalan dadah disorokkan — dalam pelapik tempat duduk kenderaan, bahagian komponen motorsikal, tayar kenderaan, bahagian ruangan dalaman pintu kenderaan, tiang besi rangka kenderaan serta dalam ruangan muatan kargo. Oleh yang demikian, pasukan keselamatan perlu sentiasa meningkatkan kecekapan mereka dalam mengesan modus operandi kaedah penyeludupan dadah terkini bagi memastikan bekalan dadah dapat disekat masuk ke Malaysia dengan lebih berkesan.

Faktor geografi serta bentuk muka bumi sempadan Malaysia-Thailand; kebanyakan kawasan diliputi hutan atau sungai telah dimanfaatkan sindiket penyeludupan dadah untuk membawa masuk dadah melalui lorong tikus atau laluan kebiasaan digunakan. Sindiket penyeludupan dadah menggunakan penduduk tempatan mahir berbahasa Siam serta mempunyai pengetahuan/kemahiran berkaitan kawasan persekitaran, membolehkan mereka membawa masuk dadah ke Malaysia tanpa dikesan pihak berkuasa. Kewujudan pengkalan haram di sekitar tebing Sungai Golok adalah salah satu faktor penyumbang kepada kegiatan penyeludupan dadah. Sindiket penyeludupan dadah menggunakan pengkalan haram bagi membawa masuk dadah biasanya disembunyikan bersama-sama barang komoditi seperti beras dan buah-buahan.

KESIMPULAN

Sindiket penyeludupan dadah sentiasa mengambil peluang yang wujud untuk menyeludup masuk bekalan dadah ke Malaysia terutamanya ketika pandemik *Covid-19*. Menurut Pengarah Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Bukit Aman Pesuruhjaya Polis Dato' Razarudin bin Husain, permintaan tinggi penagih tempatan menyebabkan berlakunya peningkatan kemasukan dadah ke Malaysia terutama sewaktu pelaksanaan Perintah Kawalan Pergerakan (PKP). Peningkatan penyeludupan dadah dikesan berlaku sama ada melalui jalan laut atau jalan darat ke Malaysia. Sindiket penyeludupan dadah semakin kreatif mempelbagaikan kaedah penyeludupan dadah menggunakan perkhidmatan penghantaran barangan sama ada perkhidmatan kurier berdaftar seperti kurier mel dan pos atau melalui perkhidmatan penghantaran makanan berbayar seperti *Grab Food* dan *Food Panda* dalam usaha mereka mengaburi pihak berkuasa daripada mengesan modus operandi terkini penyeludupan dadah. Pasukan keselamatan perlu sentiasa berwaspada serta meningkatkan kecekapan penguatkuasaan dalam membanteras kegiatan penyeludupan dadah dari semasa ke semasa. Hal ini kerana sindiket penyeludupan dadah semakin kreatif dan licik menjalankan kaedah penyeludupan dadah terutama ketika negara Malaysia sedang dilanda pandemik *Covid-19*.

Kerajaan Malaysia telah berusaha dengan serius dan jitu untuk mengatasi masalah penyeludupan dadah dari Thailand. Sebagai contoh, Pelaksanaan Akta Dadah Merbahaya 1952 telah memperlihatkan ketegasan Kerajaan Malaysia untuk tidak berkompromi dengan aktiviti jenayah melibatkan penyeludupan dan pengedaran dadah di Malaysia, telah dizahirkan melalui pelaksanaan hukuman gantung sampai mati kepada penyeludup dan pengedar dadah yang beroperasi di Malaysia. Pelaksanaan hukuman gantung sampai mati telah memberikan peringatan kepada sindiket penyeludupan dadah untuk tidak melakukan kegiatan jenayah berkaitan dadah di Malaysia. Selain dari menimbulkan rasa kegerunan kepada penyeludup dadah, hukuman gantung merupakan sejenis bentuk pencegahan bersifat perundangan yang adil dalam menghukum penjenayah melibatkan dadah. Ini kerana, kesan kebinasaan yang terhasil oleh dadah amat dasyat kepada sistem sosial masyarakat hingga menyebabkan berlakunya masalah penyalahgunaan dadah. Sekiranya seorang penyeludup dadah digantung sampai mati, sekurang-kurangnya ia telah menghapuskan seorang penyeludup yang boleh merosakkan kehidupan beribu anak bangsa yang menjadi penagih dadah, disebabkan dadah yang diseludup atau dijual oleh mereka.

Kerjasama pasukan keselamatan Malaysia-Thailand dalam menangani masalah penyeludupan dadah di kawasan sempadan adalah satu bentuk pendekatan Diplomasi Hubungan Antarabangsa melalui kerjasama yang dapat mengeratkan hubungan diplomatik diantara negara Thailand dan Malaysia. Melibatkan aktiviti rondaan pasukan keselamatan secara bersama di kawasan sempadan Malaysia-

Thailand, pelaksanaan kursus pencegahan dan latihan bagi menangani kegiatan penyeludupan dadah di kawasan sempadan serta pertukaran maklumat perisikan diantara pasukan keselamatan kedua-dua buah negara. Perkara ini menunjukkan kesefahaman dan kesepaduan diantara Kerajaan Malaysia dan Kerajaan Thailand dalam usaha mengatasi masalah penyeludupan dadah secara habis-habisan. Tambahan pula, Kerajaan Malaysia sentiasa komited dalam memberikan kerjasama kepada organisasi antidadah antarabangsa. Kebanyakan informan telah mengesahkan wujudnya kerjasama diantara pihak antidadah negara Malaysia seperti Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik PDRM dengan pertubuhan antidadah antarabangsa seperti *United Nations Office on Drugs and Crime*, Pertubuhan Polis Antarabangsa (INTERPOL), Pertubuhan Kastam Antarabangsa dan Biro Pengawalan Narkotik Antarabangsa. Diperingkat ASEAN, komitmen Kerajaan Malaysia menangani kegiatan penyeludupan dadah di Asia Tenggara telah dizahirkan, melalui kerjasama dengan organisasi antidadah ASEAN seperti Pusat Kerjasama Narkotik ASEAN, Pusat Rangkaian Pengawasan Dadah ASEAN serta Pusat Koordinasi Maklumat Bagi Menangani Jenayah Dadah Asia Pasifik. Kerjasama ini telah menunjukkan sokongan padu tidak berbelah bahagi negara Malaysia dalam mengatasi masalah penyeludupan dadah berdasarkan konsep Deklarasi Negara ASEAN Bebas Dadah yang diwujudkan sejak dari tahun 2015.

Dalam pada itu, Kerajaan Malaysia perlu lebih berusaha bagi meningkatkan keselamatan sempadan Malaysia-Thailand dengan melaksanakan pembinaan pagar keselamatan yang baharu, penggunaan *drone* bagi kawalan sempadan serta melengkapkan Kompleks Imigresen dengan mesin pengimbas kenderaan dan tubuh badan berteknologi tinggi. Cadangan yang disarankan perlu menjadi keutamaan kerajaan, kerana dapat membantu meningkatkan kawalan keselamatan sempadan Malaysia-Thailand serta memperbaiki kelemahan sempadan yang wujud selama ini. Namun begitu, terdapat beberapa faktor yang perlu diberi pertimbangan oleh Kerajaan Malaysia dalam menjalankan langkah pencegahan penyeludupan dadah. Pelaksanaan langkah pencegahan yang telah dijalankan oleh Kerajaan Malaysia turut melibatkan beberapa isu berkaitan kerjasama pasukan keselamatan Malaysia-Thailand, serta kerjasama Kerajaan Malaysia dengan organisasi antidadah antarabangsa dalam menangani isu penyeludupan dadah. Ini kerana kedua-dua bentuk kerjasama berpotensi mewujudkan isu terhadap keselamatan maklumat. Sebagai contoh, aktiviti latihan pencegahan dadah serta pertukaran maklumat perisikan merupakan aktiviti yang mempunyai darjah kerahsiaan maklumat yang tinggi, telah mewujudkan isu keselamatan maklumat secara tidak langsung. Hal ini kerana ditakuti maklumat operasi serta maklumat risikan akan terdedah kepada pihak luar negara dan sekaligus meningkatkan risiko kebocoran rahsia Kerajaan Malaysia dan pasukan keselamatan dalam mengendalikan aktiviti pencegahan penyeludupan dadah. Walaupun bukan semua maklumat rahsia perlu didedahkan pada setiap masa, pertukaran maklumat risikan berkaitan kegiatan penyeludupan dadah masih lagi

merupakan sejenis risiko keselamatan, terutamanya apabila maklumat tersebut jatuh ke tangan pihak yang tidak jujur.

Terdapat juga kewujudan campur tangan politik dalam proses perundangan melibatkan pelaksanaan hukuman gantung sampai mati dibawah Seksyen 39B (2) Akta Dadah Merbahaya 1952, kerana wujudnya pihak tertentu yang mencadangkan pemansuhan hukuman mati kepada penyeludup dan pengedar dadah atas faktor kemanusiaan. Cadangan sesetengah pihak yang mempunyai agenda peribadi merupakan salah satu bentuk campur tangan politik yang berupaya menyebabkan ketidاكلancaran perjalanan sistem perundangan antidadah di Malaysia. Sebagai contoh, pemansuhan hukuman gantung sampai mati memerlukan ketelitian serta masa yang panjang dalam proses penggubalan undang-undang. Ini kerana, penukaran status hukuman memerlukan undang-undang untuk dibahaskan di Parlimen yang mempunyai unsur campur tangan politik dan keadaan ini sekaligus menimbulkan permasalahan birokrasi perundangan yang akan memakan masa. Pada masa yang sama, langkah-langkah pencegahan yang perlu dilaksanakan oleh Kerajaan Malaysia dalam mengatasi masalah penyeludupan dadah turut melibatkan implikasi kewangan yang besar kepada pihak kerajaan. Sebagai contoh, pembelian *drone* dan mesin pengimbas berteknologi tinggi memerlukan peruntukan perbelanjaan puluhan juta ringgit. Manakala, penaiktarafan dan pembinaan pagar keselamatan sempadan baharu merupakan sejenis projek jangka panjang, yang memerlukan peruntukan kewangan berbilion ringgit untuk dilaksanakan secara berperingkat. Oleh yang demikian, Kerajaan Malaysia perlu melihat kesesuaian bagi pelaksanaan langkah pencegahan penyeludupan dadah dari konteks implikasi serta kemampuan kewangan negara pada masa hadapan.

Sebagai rumusan, kegiatan penyeludupan dadah dari Segi Tiga Emas Thailand merupakan ancaman kepada keselamatan nasional Malaysia. Kemasukan dadah dari Thailand masih lagi tidak dapat dihapuskan secara menyeluruh. Kerajaan Malaysia perlu melihat secara menyeluruh keadaan keselamatan sempadan Malaysia-Thailand yang turut menjadi salah satu faktor kemasukan dadah dari luar negara. Faktor geografi sempadan serta isu keperluan logistik agensi penguatkuasaan adalah perkara yang perlu diberikan perhatian kerajaan dalam memastikan operasi pembanterasannya penyeludupan dadah dapat dijalankan dengan lebih efektif. Pasukan keselamatan perlu mengambil langkah proaktif dalam memastikan kawalan keselamatan sempadan Malaysia-Thailand dapat dipertingkatkan dari semasa ke semasa kerana sindiket penyeludupan dadah sentiasa mengambil peluang ke atas kelemahan sempadan yang wujud dalam usaha menyeludup dadah ke Malaysia.

PENGHARGAAN

Ucapan terima kasih diucapkan kepada Pengarah Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Bukit Aman Polis Diraja Malaysia, Yang Dihormati Pesuruhjaya Polis Dato' Razarudin bin Hussain atas kebenaran yang diberikan untuk menjalankan temubual bersama Ketua Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Kontinjen Negeri Perlis, Kedah, Perak dan Kelantan. Ucapan terima kasih juga diucapkan kepada Tuan Mohd Ridzzuan bin Mohd Zain, Timbalan Ketua Pengarah (Strategik) Agensi Kawalan Sempadan Malaysia atas kelulusan untuk menemubual Komander dan Timbalan Komander Agensi Kawalan Sempadan Malaysia Negeri Perlis, Kedah, Perak dan Kelantan.

NOTA

1. Heroin; dadah jenis opiat yang diperolehi daripada pokok popi (*Papaver somniferum*). Diproses melalui penukaran candu mentah ataupun getah daripada buah popi yang ditoreh. Sudut perubatan—heroin melegakan kesakitan dan merehatkan badan pada sukatan dos tertentu. Namun, heroin mempunyai keburukan iaitu kesan ketagihan yang melampau kepada pengguna. Bahan asas ataupun komponen kimia yang terdapat dalam heroin: asetik anhidrida, aseton, asetik asid (glasial), kalsium oksida, kalium karbonat, natrium karbonat, natrium hidroksida dan sodium hipoklorit. Lihat Lua & Talib. 2012. *Terapi Gantian Metadon untuk Penagihan Dadah*. Penerbit Universiti Sultan Zainal Abidin, hlm. 22-23.
2. Menurut Leavitt (1993) *Opiat* (candu) sejenis dadah yang diperolehi daripada pokok popi. *Opiat* adalah sejenis sebatian kimia yang dinamakan sebagai *morfina alkaloid*. *Opiat* siap proses, merupakan sumber bahan utama bagi penghasilan dadah jenis heroin. Penggunaan *opiat* ataupun heroin dalam kuantiti atau dos yang berlebihan boleh mengakibatkan kematian kepada penggunaanya. Lihat Leavitt, F. 1993. *Dadah dan Tingkah Laku*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, hlm. 138-139.
3. Temu bual bersama Penolong Pesuruhjaya Polis Lee King Chuan, Ketua Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Kontinjen Perak. Temu bual dijalankan di pejabat beliau pada 18 Disember 2020 di Ipoh, Perak.
4. Temu bual bersama Penguasa Polis Zahari Abu Samah, Penolong Pengarah Narkotik (Teknikal/Analisis) Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Bukit Aman. Temu bual dijalankan pada 6 Januari 2021 di Bukit Aman, Kuala Lumpur.
5. Tentera Semut Merah: nama panggilan kepada individu ataupun orang perseorangan yang tinggal berdekatan Malaysia-Thailand. Merupakan

penduduk tempatan yang dilahirkan di kawasan tersebut ataupun telah menetap sejak sekian lama terutamanya di kawasan kampung yang berhampiran sempadan Thailand. Kebiasaanya aktiviti penyeludupan dijalankan penduduk kampung secara kecil-kecilan dengan membawa masuk dan keluar barangan komoditi seperti makanan, minyak masak, minyak petrol/diesel, gas bersubsidi dan mercun. Kegiatan ini menjadi tradisi sejak dahulu lagi kerana faktor hubungan persaudaraan yang erat antara penduduk Kelantan dengan Thailand. Lihat Arkib Negara Malaysia. 1988. *Kedudukan Masalah Penyeludupan dan Pendedaran Dadah dan Tindakan Bagi Menyekat Kemasukan Bekalan Dadah Melalui Negeri-Negeri Perbatasan*. Nombor Fail: 1992/00096, Nombor Penerimaan: 2000/0026410, hlm. 61-62.

6. Temu bual bersama Leftenan Kolonel Sukrit Kanchanaklod, Timbalan Pegawai Memerintah Rejimen Pasukan Khas Renjer ke-49 Pasukan Petugas Khas Wilayah Narathiwat, Pemerintahan Operasi Keselamatan Dalam Negeri Keempat, Tentera Darat Diraja Thailand. Temu bual dijalankan pada 8 Mei 2021 di Putrajaya.
7. Temu bual bersama Sarjan Mejar Azman bin Mustapha, Timbalan Komander Agensi Kawalan Sempadan Malaysia Negeri Perak. Temu bual dijalankan di pejabat beliau pada 17 Disember 2020 di Pengkalan Hulu, Perak.
8. Temu bual bersama Penolong Penguasa Polis Mohd Adlin bin Arifin, ASP Analisis Media/Rangkaian/Keselamatan (1) Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Bukit Aman. Temu bual dijalankan di pejabat beliau pada 6 Januari 2021.
9. Poster Analisis 2019. Terbitan Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Bukit Aman, Ibupejabat Polis Diraja Malaysia, Bukit Aman, Kuala Lumpur.
10. Temu bual bersama Tuan Abd. Mutalif bin Ahmad, Timbalan Komander Operasi Agensi Kawalan Sempadan Negeri Kedah pada 13 Disember 2020. Temu bual dijalankan di pejabat beliau di Alor Setar, Kedah.
11. Temu bual bersama Sarjan Mohd Shukor bin Hassan, Pegawai Perisikan Agensi Kawalan Sempadan Malaysia Negeri Perak. Temu bual dijalankan di pejabat beliau pada 17 Disember 2020.
12. Temu bual bersama Penolong Pesuruhjaya Polis Mohd Taufik bin Maidin, Ketua Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Kedah pada 7 Mac 2021. Temu bual dijalankan di pejabat beliau di Alor Setar, Kedah.
13. Temu bual bersama Timbalan Pesuruhjaya Polis Tuan Zainudin bin Ahmad, Timbalan Pengarah (Operasi/Risikan) Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Bukit Aman. Temu bual dijalankan pada 6 Januari 2021 di Bukit Aman, Kuala Lumpur.

14. Temubual bersama Penguasa Polis Chan Ngai Ho, Ketua Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Kontinjen Perlis. Temu bual dijalankan di pejabat beliau di Kangar pada 15 Disember 2020.
15. Temu bual bersama Leftenan Kolonel Polis Alum Maekharat, Timbalan Penguasa Polis Bahagian Siasatan Balai Polis Muang, Wilayah Narathiwat merangkap Pegawai Bantuan Perisikan Pejabat Lembaga Kawalan Narkotik Thailand Ke-9. Temu bual dijalankan secara atas talian menggunakan Email pada 21 Mei 2021.
16. Temu bual bersama Kapten Mohd Zaker bin Josoh, Pegawai Perhubungan *Malaysia-Thailand Coordination Border Office* (MTCBO) pada 17 Disember 2020. Temu bual dijalankan di Mes Pegawai Batalion Ketiga Rejimen Sempadan, Pengkalan Hulu, Perak.
17. Temu bual bersama Leftenan Kolonel Polis Charun Intra, Pegawai Operasi/Risikan Divisyen ke-44 Batalion Pasukan Polis Sempadan Diraja Thailand. Temu bual dijalankan secara dalam talian menggunakan e-mel pada 14 Mei 2021.

RUJUKAN

- Abdul Ghafar Taib. 1988. *Dadah: Strategi dan kawalan di sekolah-sekolah*. Kuala Lumpur Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Abd. Mutalif Ahmad. 2020. Timbalan Komander Negeri Agensi Kawalan Sempadan Malaysia Negeri Kedah. *Temubual*, 12 Disember.
- Adlin Arifin. 2021. ASP Analisis Media/Rangkaian/Keselamatan (1), Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Bukit Aman, Ibu Pejabat Polis Diraja Malaysia. *Temubual*, 6 Januari.
- Arkib Negara Malaysia. 1988. *Kedudukan Masalah Penyeludupan dan Pengedaran Dadah dan Tindakan Bagi Menyekat Kemasukan Bekalan Dadah Melalui Negeri-Negeri Perbatasan*. Nombor Fail: 1992/00096, Nombor Penerimaan: 2000/0026410, hlm. 61-62.
- Azman Mustapha. 2020. Timbalan Komander Agensi Kawalan Sempadan Malaysia Negeri Perak. *Temubual*, 17 Disember.
- Barbour, R. 2008. *Introducing Qualitative Research*. New York: Sage Publication.
- Berg, B. L. 2004. *Qualitative research method for social sciences*. London: Pearson Limited.

- Bovaird, J. A. & Embretson, S.E. 2008. Modern Measurement in Social Sciences dalam Alasuutari, P. et al. (Eds.). *The SAGE handbook of social research methods*. New York: Sage publications.
- Bryman, A. 2008. *Social Research Methods*. United Kingdom: Oxford University Press.
- Chalk, P. 2000. Southeast Asia and the Golden Triangle's heroin trade: Threat and response. *Studies in Conflict & Terrorism*, 23(2), 89-106.
- Chan Ngai Ho. 2020. Ketua Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Ibu Pejabat Polis Kontinjen Perlis. *Temubual*, 15 Disember.
- Chin, K.L & Zhang, S.X. 2015. *The Chinese Heroin Trade: Cross-Border Drug Trafficking in Southeast Asia and Beyond*. New York: New York University Press.
- Chouvy, P. A. 2013. *An Atlas of Trafficking in Southeast Asia: The Illegal Trade in Arms, Drugs, People, Counterfeit Goods and Natural Resources in Mainland Southeast Asia*. New York: I.B. Taurus.
- Chouvy, P. A. 2010. *Opium: uncovering the politics of the poppy*. Boston: Harvard University Press.
- Chouvy, P. A. & Meissonnier, J. 2004. *Yaa Baa: Production, Traffic and Consumption of Methamphetamine in Mainland Southeast Asia*. Singapore: National University of Singapore Press.
- Cornell, S. E. "Drug Smuggling in Central Eurasia." Dalam Thachuk, K.L. 2007. *Transnational Threats: Smuggling and Trafficking in Arms, Drugs, and Human Life*. New York: Praeger Security International.
- Decker. S. H. & Chapman, M.T. 2008. *Drug Smugglers on Drug Smuggling: Lessons from the Inside*. United States: Temple University Press.
- Desrosiers, A. et al. 2016. Emerging drug use trends in Kelantan, Malaysia. *Journal of psychoactive drugs*, 48(3), 218-226.
- Flick, U. 2006. *An introduction to Qualitative Research*. London: Sage Publication.
- Habibah Ahmad et al. 2017. Mengurus pelancongan sempadan Malaysia-Thailand: Kesepaduan atau konflik. *Geografia-Malaysian Journal of Society and Space*, 10(8), 65-71.
- Intra, Charun. Pegawai Operasi/Risikan Divisyen ke-44 Batalion Pasukan Polis Sempadan Thailand. *Email*, 14 Mei.
- Kanchanaklod, Sukrit. 2021. Timbalan Pegawai Memerintah Rejimen Pasukan Khas Renjer ke-49 Pasukan Petugas Khas Wilayah Narathiwat, Pemerintahan Operasi

- Keselamatan Dalam Negeri Keempat, Tentera Darat Diraja Thailand. *Temubual*, 8 Mei.
- Leavitt, F. 1993. *Dadah dan Tingkah Laku*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Lee King Chuan. 2020. Ketua Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Ibu Pejabat Polis Kontinjen Perak. *Temubual*, 18 Disember.
- Lua & Talib. 2012. *Terapi Gantian Metadon untuk Penagihan Dadah*. Kuala Terengganu: Penerbit Universiti Sultan Zainal Abidin.
- Maekharat, Alum. Timbalan Penguasa Polis Pegawai Bantuan Perisikan Pejabat Lembaga Kawalan Narkotik Thailand Ke-9. *Email*, 21 Mei.
- Muthiah, P. 2008. *Qualitative Research: Data Collection and Data Analysis Techniques*. Sintok: Universiti Utara Malaysia Press.
- O'Callaghan. 1978. *The Triads: The Illustrated Inside Story of the Chinese Mafia*. London: Allen & Co. Limited.
- Pierce, R. 2008. *Research Methods in Politics: A practical guide*. London: Sage Publications.
- Poster Analisis 2019 JSJN Bukit Aman. Terbitan Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Bukit Aman, Ibu pejabat Polis Diraja Malaysia, Bukit Aman, Kuala Lumpur.
- Ritchie, J, et al. 2014. *Qualitative Research Practice: A Guide for Social Science Students and Researchers*. London: Sage Publications.
- Rogers, R.A. 2008. *Segi Tiga Emas: Perniagaan Narkotik di Asia Tenggara*. Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Romeo, M. S. et al. 2020. Dark Web and drug trafficking technology factors that influence, reduce and prevent drug trafficking. *PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology*, 17(7), 5182-5190.
- Sabri Yusoh & Che Bakar Che Mat. 2008. *Penyalahgunaan dan Pengedaran Dadah di Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Sarina Mohamed. 2012. *Drug Abuse and Human Rights: Cases and Commentaries*. Kuala Lumpur: University of Malaya Press.
- Scorzelli, J. 1987. *Drug Abuse, Prevention and Rehabilitation in Malaysia*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Sen, S. 1991. Heroin trafficking in the Golden Triangle. *The Police Journal*, 64(3), 241-248.

- Shukor Hassan. 2020. Pegawai Perisikan Agensi Kawalan Sempadan Malaysia Negeri Perak. *Temubual*, 17 Disember.
- Sinn, D., & Soares, N. 2014. Historians' use of digital archival collections: The web, historical scholarship, and archival research. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 65(9), 1794-1809.
- Spencer, C. P. & Navaratnam, V. 1981. *Drug Abuse in East Asia*. Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Suhana Ismail, & Norhaya Jaafar. 2015. Drug Smuggling in Malaysia-Our Recent Case Files. *Malaysian Journal of Forensic Sciences*, 5(1), 44-47.
- Taufik Maidin. 2021. Ketua Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Ibu Pejabat Polis Kontinjen Kedah. *Temubual*, 7 Mac.
- Wan Azmi Ramli. 1986. *Selangkar Ke Kubur*. Kuala Lumpur: Penerbit Fajar Bakti Sdn. Bhd.
- Wan Azmi Ramli. 1998. *Petaka Abad ke-21: Penagihan, Kemakyahan, Gay Lesbian-Homosex, Pelacuran dan AIDS*. Kuala Lumpur: Golden Books Centre.
- Wiant, J. A. 1985. Narcotics in the Golden Triangle. *The Washington Quarterly*, 8(4), 125-140.
- Zahari Abu Samah. 2021. Penolong Pengarah Narkotik (Teknikal/Analisis) Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Bukit Aman, Ibu Pejabat Polis Diraja Malaysia. *Temubual*, 6 Januari.
- Zainudin Ahmad. 2021. Timbalan Pengarah Narkotik (Risikan/Operasi), Jabatan Siasatan Jenayah Narkotik Bukit Aman, Ibu Pejabat Polis Diraja Malaysia. *Temubual*, 6 Januari.